

Merkismanns minnst á afmælisári

Árni Kristinsson

fyrirverandi prófessor og yfirlæknir
á hjartadeild Landspítala

kristinsson@simnet.is

Í tengslum við hátíðarhöldin á aldarafmæli Læknafélagsins er viðeigandi að rifja upp starf brautryðjanda í lækningum á liðinni öld. Sigurður Samúelsson reisti sér óbrotgjarnan minnisvarða þegar hann ferðaðist vítt og breitt um landið og stofnaði mörg Hjartaverndarfélag sem tóku höndum saman sem Hjartaverndarsamtökin. Sagan segir að Sigurður hafi boðið helstu kaupþýslu- og stjórnáráðgjafnum landsins á Hótel Borg í kaffi og hafi ekki hleypt þeim út fyrir en safnast höfðu loforð fyrir 6 milljónum króna og auðvitað borguðu þeir fyrir kaffið sitt! Þetta fé dugði til að koma á fót Rannsóknastöð Hjartaverndar árið 1966, annarri af merkustu vísindastofnunum í lækisfræði á Íslandi.

Tilfni þessa greinarstúfs er að minnst annars stórvirkis af hendi Sigurðar Samúelssonar: Uppbyggingar lyflækisfræðinnar á Landspítala.

Höfundur og prófessor Sigurður Samúelsson á Evrópuþingi hjartalækna í Aþenu 1968.

Um þær mundir kúlðraðist lyflækningadeildin á Landspítala á fyrstu hæðinni í gamla spítalanum. Læknaliðið var auk Sigurðar aðeins einn sérfræðingur, tveir aðstoðarlæknar og námskandidatar. Þá var að hefjast viðbygging Landspítalans í norðvestur þar sem nýjar deildir yrðu opnaðar. Þangað þyrfti að ráða sérmenntaða lækna.

Á sjöunda áratug síðustu aldar tíðkaðist í háskólum og tengdum sjúkrahúsum að ráða í stöður með leit og vali (á ensku *recruitment*) og auglýsa og ganga formlega frá ráðningu síðar þegar heppilegur einstaklingur var fundinn og hann búinn að samþykka ráðahaginn. Sigurður fylgdist vel með þróun lyflækisfræðinnar í sjúkrahúsum nálægra landa þar sem þörfum hinna ýmsu sérgreina var mætt. Nú tók hann til óspilltra málanna. Jón Þorsteinsson sérfræðingur í gigtlækningum var þá aðstoðarlæknir við lyflækningadeildina og tók síðar við stjórn gigt-

Stjórn Öldungaeildar
Kristófer Þorleifsson
formaður
Jóhannes M. Gunnarsson
ritari
Guðmundur Viggósson
gjaldkeri
Kristrún Benediktsdóttir
Margrét Georgsdóttir

Öldungaráð
Hörður Alfréðsson
Magnús B. Einarson
Reynir Þorsteinsson
Snorri Ingimarsson
Þórarinn E. Sveinsson

Umsjón síðu
Páll Ásmundsson

Stofugangur á hjartadeild Landspítalans 1969: Á myndinni sjást frá vinstri Signý Gestsdóttir hjúkrunarfræðingur, Snorri Páll Snorrason yfirlæknir, höfundur, Unnur Sigtryggsdóttir hjúkrunardeildarstjóri og Kjartan Pálsson sérfræðingur.

lækningadeildar þegar nýbyggingin var tilbúin.

Sigurður birtist óvænt í London þar sem ég var í framhaldsnámi í lyflæknisfræði, fór með mig í konunglegu óperuna og lagði að mér að læra hjartasjúkdómafræði og þar með hjartaþræðingar og gangráðsigræðslur. Hann bauð prófessor John Goodwin yfirmanni mínum til Íslands til fyrirlestrahalds og fyrir vikið fékk ég líklega rausnarlegri viðveru inni á hjartarannsóknastofunni. Þegar ég spurði um stöðu heima var mér sagt að biða rólegur. Svo birtist loks nokkrum mánuðum eftir að ég hóf störf auglýsing sem var þannig úr garði gerð að gárungarnir sögðu að einungis vantaði í starfslýsinguna kröfu um búsetu á Sólvallagötunni þar sem ég átti heima! Hjartadeild og þræðingarstofa voru svo formlega opnuð 13. júní 1969.

Sigurður stofnaði Hjartasjúkdómafélag íslenskra lækna 1968, var formaður þess um árabil og gerði það að meðlim í Heimsamtökum hjartalækna.

Páll Ásmundsson var í námi í lyflæknisfræði á Blegdam-spítalanum í Kaupmannahöfn þegar Sigurður heim sótti hann og bað hann um að koma sér til náms í nýrnalækningum. Páll hélt til Bandaríkjanna og hóf nám á nýrnadeild

Georgetown-háskólaspítalans í Washington DC. Fór svo á sömu leið og áður greinir: Sigurður fylgdist með Páli og skipaði honum að koma heim síðla árs 1968 þar sem blóðskilunarvél væri til taks og skilunarmæðferð tveggja sjúklinga með lokastigs nýrnabilun um það bil að hefjast á Landspítala. Formleg ráðning beið betri tíma.

Þá segir frá Bjarna Þjóðleifssyni sem nam lyflækningar í Skotlandi og fluttist svo á Royal Free-spítalann í London, Mekku meltingarfæralækna þar í landi. Bjarni var að binda skóþvengi sína til að flytjast til starfa í Kaliforníu þegar síminn hringir. Sigurður hafði auðvitað fylgst með honum og hvetur nú Bjarna til að hætta við vesturförina og koma rակleidis heim, sem hann gerði og stjórnaði nýrri meltingarfæradeild á Landspítala.

Taugasjúkdómadeild tók til starfa á Landspítala 1967 með eindregnum stuðningi Sigurðar.

Þetta átti sér stað meðan sjávarafli dróst alvarlega saman og gengi krónunnar hafði lækkað um þriðjung (1 Bandaríkjadollari hækkaði úr 61 í 88 krónur árið 1969), opinberum framkvæmdum frestað og nýráðningar harðbannaðar. Þá hefur þurft gríðarlegt harðfyllgi til að breyta lítilli 40 sjúklinga almennri lyflækningadeild

á skömmum tíma í 120 rúma sérhæfðar gígtar-, hjarta-, nýrna- og meltingarsjúkdómadeildir ásamt hjartarannsóknstofu, blóðskilunardeild og speglunum.

Rannsóknastofnun Hjartaverndar er glæsilegur vitnisburður um frumleika Sigurðar Samúelssonar og verður það um ókomin ár. Uppbygging lyflækningadeildarinnar á Landspítalanum á örfáum erfiðleikaárum er stóreflis afrek, sem er einboðið að minnast á afmælisári Læknafélagsins.

Ný stjórn LR

Læknafélag Reykjavíkur hélt aðalfund þann 3. maí og boðar framhaldsaðalfund í maílok.

Á fundinum var kjörin ný stjórn félagsins, hana skipa: **Pórarinn Guðnason**, formaður, **Guðmundur Örn Guðmundsson**, varaformaður, **Magnús Baldvinsson**, gjaldkeri, **Tryggvi Helgason**, ritari og **Anna Björnsdóttir**, meðstjórnandi.